

JEL Classification: G20; G21; O32

Краснова Ірина Вікторівна

*д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи та страхування
Київського національного економічного університету
м. Київ, Україна*

Щеглюк Максим Сергійович

*к.е.н., докторант кафедри банківської справи та страхування
Київського національного економічного університету
м. Київ, Україна*

МОДЕЛІ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВИХ ЕКОСИСТЕМ

Тези присвячено розгляду основних засад побудови екосистеми фінансового бізнесу. Зокрема визначено організаційні форми їх організації, економічне призначення та роль в економічному розвитку та фінансовій інклюзії. Визначено особливості еволюції моделей функціонування банківських екосистем під впливом розвитку фінансових технологій.

Ключові слова: *екосистема, банк, фінансові технології, цифровий банкінг, відкритий банкінг.*

Одним з найбільш важливих та складних аспектів фінансового бізнесу, що швидко розвивається та набуває популярності є екосистеми. Екосистеми можуть бути представлені в двох організаційних форматах: 1) як сукупність фінансових установ та фінтех-компаній, що працюють на засадах стратегічного партнерства заради досягнення спільної мети; 2) як сервісна платформа, маркетплейс (MtM), що поєднує комп'ютерні мережі об'єднанні через API або інші цифрові інтерфейси, дозволяє проводити обмін даними та послугами. Разом з тим, все більше набуває популярності гібридна форма, яка здатна до саморозвитку та поєднує в собі фінансові установи (банки, в першу чергу) та платформи. Екосистеми розвиваються на кластерній основі. Складовими елементами екосистеми є технології, послуги, сегменти, учасники та регіональний розподіл. Екосистеми будуються на чотирьох основних стовпах: 1) навички, знання та досвід: технічні, функціональні, галузеві та підприємницькі; 2) капітал: достатні фінансові ресурси для стартапів та масштабування; 3) політика: політика та регулювання, що сприяють інноваціям, включаючи податкові пільги та стимули зростання, а також цифрову суспільну інфраструктуру; 4) попит: попит на інноваційні продукти та послуги серед споживачів, фінансових установ та урядів. Колаборація всіх цих базових елементів дозволяє створювати додаткову цінність через поєднання банківських бізнес-процесів та інформаційних технологій, людей та машин, досвід (навички) та штучний інтелект.

Про яку б форму чи спосіб організації мова не йшла, екосистеми призначені для розробки, тестування та впровадження нових, інноваційних способів роботи, технологій для покращення традиційного банкінгу. Розвиток та функціонування екосистем сприяє економічному зростанню країни, соціальній інтеграції громадян та лояльності клієнтів. Екосистеми змінюють уявлення

громадян про банківську справу, інвестиції, страхування пропонуючи нові способи взаємодії з грошима, що трансформує ринок фінансових послуг. Слід визнати, що екосистеми Fintech демократизують сектор фінансових послуг, створюючи умови включеності більшої кількості громадян до його сталого розвитку. З іншого погляду така соціальна справедливість сприятиме розвитку інноваційних фінансових технологій.

Впровадження фінансових технологій посилює процеси звуження традиційного банкінгу та надає динамічності розвитку цифрового банкінгу, що переростає у відкритий банкінг та згодом у Open-X банкінг. Найбільшу роль в сучасному українському банківському бізнесі відіграє саме цифровий банкінг. Його модель залежить від декількох факторів, які в свою чергу повинні бути сформовані банківською установою – це ступінь цифрової зрілості та рівень впровадження цифрових інформаційних технологій у банківську діяльність. Цифровий банкінг передбачає оцифрування відділень банку, адаптацію надання класичних банківських послуг за допомогою використання різних діджитал-каналів, які грають тут ключову роль [1; 2]. Це сприяє скороченню витрат та залученню молодих користувачів, орієнтованих на цифрові технології.

Відкритий банкінг (Open Banking) передбачає взаємодію банківських та небанківських фінансових послуг, набуває розвитку концепція BaaS (банк як сервіс, або банк як послуга). Банки створюють екосистему за допомогою залучення небанківських фінансових установ до співпраці, і в тому числі фінтех-компаній. Вони взаємодіють через технологію інтерфейсів програмування додатків (API). Запровадження в Україні концепції відкритого банкінгу передбачено Законом України «Про платіжні послуги». Відкриття API стимулюватиме розвиток партнерства між учасниками ринку – банками, небанківськими фінансовими установами, фінтехом. Партнерство між надавачами послуг приносить вигоду для споживача, адже кожен із партнерів додає свою цінність до кінцевого продукту чи сервісу, який отримує клієнт [3]. Швидкими темпами набувають популярності такі фінансові технології як, мобільні додатки, спеціалізовані клієнтоорієнтовані програми, електроні і персональні кабінети. Головною метою їх впровадження є доступність для широкого використання фінансових послуг і операцій цілодобово з будь-якого куточка світу за умови наявності всього лиш мережі Інтернет [3].

В умовах існування відкритого банкінгу виникає новий рівень взаємодії який носить назву Open-X банкінг, в середовищі якого синергія взаємодії посилюється і на основні партнерства із іншими банками та небанківськими установами забезпечується створення нових удосконалених продуктів, які можуть зацікавити клієнтів як банківських установ, так і їх партнерів відповідно [4]. Все це відображає стадії розвитку екосистем (рис.1).

Рис. 1. Еволюція стадій розвитку екосистем

Інфраструктурні технології та API-інтерфейси змінюють майбутнє фінансового бізнесу, тим самим сприяючи росту світового ринку фінансових технологій в середньому на 27,5% в рік (рис. 2).

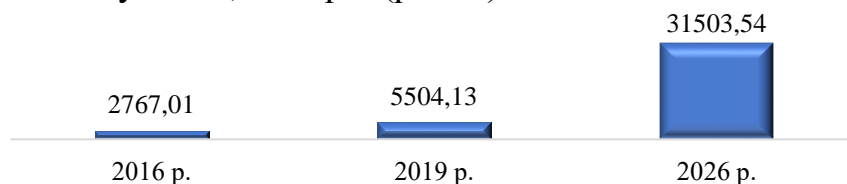

Рис. 2. Глобальний ринок FinTech, млрд. дол. США
Джерело: складено авторами за даними [5].

Основними трендами розвитку фінансових технологій в межах екосистем будуть: 1) розвиток цифрової інфраструктури в сегменті управління активами; 2) широке впровадження штучного інтелекту (AI), роботів-консультантів; 3) трансформація сегмента транскордонних платежів під впливом розвитку електронної комерції; 4) створення інноваційних клієнтоорієнтованих платіжних сервісів та продуктів, в тому числі на криптовалютних ринках; 5) забезпечення безпеки споживачів та платежів; 6) забезпечення прозорості платежів, особливо у кредитних угодах; 7) розробка та впровадження регулятивних ініціатив.

В географічному зрізі домінує Азіатсько-Тихоокеанський регіон, частка якого в 2019 році становила 49,45%. Орієнтуючи на потреби споживачів, що використовують цифрові канали, впроваджуючи штучний інтелект в різноманітні додатки регіон зберігає лідируючі позиції. Передумовами цього є сприятливе нормативно-правове законодавство, орієнтованість на інновації, венчурні інвестиції у фінансові технології, кадровий потенціал.

Подальші дослідження будуть зосереджені на розвитку альтернативне кредитування та покращення можливостей екосистем для малого та середнього бізнесу щодо управління грошовими потоками.

Список використаних джерел:

1. Кузнєцова, Л.В. Цифрова трансформація банківського бізнесу. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Львів. 2018. № 2. 73 с.*
2. Білошапка, В.С. Нові банківські продукти на основі цифрових технологій. *Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці : матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених. Київ, 23 березня 2020 р. Дніпро : Середняк Т.К., 2020. С. 171–173.*
3. Болдова А. А., Болдов О.А. Діджиталізація банківських сервісів як передумова подальшого розвитку фінансового простору України. *Економіка та суспільство. 2020. №42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-8>.*
4. Концепція Open banking стимулюватиме розвиток партнерства між гравцями фінансового ринку URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/news/329807/> (дата звернення: 27.03.2023).
5. Global FinTech Market, By Technology, By Service, By Application, By Region, Competition Forecast & Opportunities, 2026. URL: <https://www.researchandmarkets.com/reports/5031390> (accessed 27 March 2023).